

दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ६

संख्या: १९

मिति: २ वैशाख, २०८१ साल

भाग-२

दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाको नगर अस्पताल
संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८०

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

प्रस्तावना: दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाभित्र स्वास्थ्य सेवाबाट कुनैपनि नागरिक बञ्चित हुने अवस्था आउन नदिन उपलब्ध स्रोत र साधनको समुचित प्रयोग गर्दै नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई प्रत्याभूत गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न, नगरपालिकाबाट उपलब्ध हुने आधारभूत स्वास्थ्य सेवा लगायतको स्वास्थ्य सेवालार्ई सहज, प्रभावकारी, व्यवस्थित र गुणस्तरीय बनाउन, नगरपालिकाले गैर सरकारी संस्था जनसेवा समाज नेपालद्वारा करिब ३५ वर्षदेखि विभिन्न अभियानमूलक कार्यक्रममार्फत स्वस्थ रहन पाउने नागरिकको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्न गाँउघरमै सरल, सहज र सुलभ मूल्यमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्ने उद्देश्यले मिति २०६९ सालमा दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका वडा नं.-१२, जालपामा स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याएको जनसेवा सामुदायिक अस्पतालको सम्पूर्ण स्वामित्व ग्रहण गरी जनसेवा नगर अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम कर्तव्य र अधिकार सम्बन्धी विधि निर्धारण गर्न वाञ्छनीय भएकोले, नेपालको संविधान, २०७२ को धारा २१४ बमोजिम अनुसूचि ८ र ९ को अधिकार तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ प्रयोग गरी दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाले यो कार्यविधि बनाई लागू गरेको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:** (क) यो कार्यविधिको नाम दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाको "नगर अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८०" रहेको छ।

(ख) यो कार्यविधि नगर कार्यपालिकाबाट पारित भएको मितिदेखि लागु हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

(क) "अस्पताल" भन्नाले दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाले सञ्चालन गरेको जनसेवा नगर अस्पताललाई सम्झनु पर्छ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (ख) "अध्यक्ष" भन्नाले अस्पताल संचालक तथा व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष सम्झनु पर्छ।
- (ग) "प्रमुख" भन्नाले दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका नगर-प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ।
- (घ) "अस्पताल प्रमुख" भन्नाले अस्पतालमा कार्यरत चिकित्सकहरु मध्ये सबैभन्दा जेष्ठ कर्मचारी वा समितिले तोके बमोजिमको कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ।
- (ङ) "उप प्रमुख" भन्नाले दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका उपप्रमुखलाई सम्झनुपर्छ।
- (च) "कार्यपालिका" भन्नाले दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाको नगर कार्यपालिका सम्झनुपर्छ।
- (छ) "कार्यविधि" भन्नाले नगर अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८० सम्झनुपर्छ।
- (ज) "चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित परिषदबाट अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनुपर्छ।
- (झ) "नगरपालिका" भन्नाले दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिका सम्झनुपर्छ।
- (ञ) "नगरपालिका क्षेत्र" भन्नाले नगरपालिकाको भू-भाग सम्झनुपर्छ।
- (ट) "पदाधिकारी" भन्नाले व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र सदस्य लगायतका पदाधिकारीलाई सम्झनुपर्छ।
- (ठ) "समिति" भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित नगर अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनुपर्छ।
- (ड) "शाखा" भन्नाले नगर कार्यपालिकाको कार्यालयको स्वास्थ्य शाखा सम्झनुपर्छ।

परिच्छेद-२

उद्देश्य

३. नगर अस्पताल व्यवस्थापन तथा सञ्चालनको उद्देश्यहरु:

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (१) प्राथमिक स्वास्थ्य सेवालाई जनताको आधारभूत अधिकारको रूपमा स्थापित गर्ने।
- (२) उपलब्ध साधन र स्रोतको अधिकतम परिचालन गरी छिटो र प्रभावकारी सेवा जनतालाई उपलब्ध गराउने।
- (३) स्वास्थ्य सेवालाई सरल, सुलभ र पहुँच योग्य बनाउने।
- (४) नगर अस्पतालबाट स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम लागु गरी कार्यान्वयनमा ल्याउने।
- (५) स्वास्थ्य चौकी जालपा र जनसेवा सामुदायिक अस्पतालले प्रवाह गर्दै आएको स्वास्थ्य सेवा एकिकृत गरी सम्पूर्ण सेवा जनसेवा नगर अस्पताल मार्फत् प्रवाह गर्ने।
- (६) जनसेवा सामुदायिक अस्पतालद्वारा तिलगंगा आँखा प्रतिष्ठानसँगको साझेदारीमा प्रवाह हुँदै आएको जनसेवा ग्रामिण आँखा क्लिनिक सेवालाई निरन्तरता दिने तथा आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गरी दाँत उपचार सेवा थालनी गर्ने।

परिच्छेद-३

अस्पताल व्यवस्थापन समितिको गठन तथा संचालन

४. समितिको गठन: (१) जनसेवा सामुदायिक अस्पताल सञ्चालन एवं व्यवस्थापनको लागि क्रियाशिल मौजूदा अस्पताल सञ्चालक समिति जनसेवा नगर अस्पतालको सञ्चालन पश्चात स्वतः विघटन हुनेछ।
- (२) अस्पतालको संचालन तथा व्यवस्थापनको लागि देहाय बमोजिमको एक व्यवस्थापन समिति हुनेछ।
- (क) नगर प्रमुख - अध्यक्ष
 - (ख) नगर उपप्रमुख - उपाध्यक्ष
 - (ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत - सदस्य
 - (घ) नगर कार्यपालिकाको सामाजिक विकास समिति संयोजक - सदस्य
 - (ङ) सम्बन्धित वडाका वडा अध्यक्ष - सदस्य
 - (च) अस्पतालका मेडिकल सुपरिटेन्डेन्ट - सदस्य

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

(छ) जनसेवा समाज नेपालको अध्यक्ष तथा प्रतिनिधि एक जना -
सदस्य

(ज) नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख - सदस्य सचिव

(३) समितिले आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य क्षेत्रका विषय विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ।

५. पदावधि: समितिका पदाधिकारीहरूको पदावधि नियुक्ति भएको मितिले पाँच वर्षको हुनेछ। तर, पदाधिकारीको पदावधि बाँकी रहँदै स्थानीय तहको निर्वाचन सम्पन्न भएमा पदावधि स्वतः समाप्त हुनेछ।

६. पदावधि रिक्त हुने : निम्न अवस्थामा मनोनित सदस्यहरूको पद रिक्त हुनेछ:

(क) मृत्यु भएमा,

(ख) राजीनामा दिएमा,

(ग) बिना सूचना लगातार तीनपटक समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा,

(घ) फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा,

(ङ) स्वास्थ्य संस्थाको अहित हुने काम गरेको प्रमाणीत भएमा।

७. काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

(१) नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गराउने।

(२) अस्पतालबाट गुणस्तरीय, प्रभावकारी एवं दीर्घो सेवा प्रवाहको लागि स्वास्थ्य संस्थाको उन्नति र विकासको सन्दर्भमा आवश्यक नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने।

(३) अस्पतालको नियमित संचालन र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक स्रोत साधन जुटाउन पहल गर्ने, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्ने।

(४) अस्पतालबाट प्रवाह भएका सेवाहरूको नियमित अनुगमन र समीक्षा गरी सेवाको निरन्तर रूपमा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न आवश्यक निर्णय लिने।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (५) स्वास्थ्य सेवा तथा सुबिधा सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको लागि आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने।
- (६) अस्पतालमा कार्यरत जनशक्तिको उपलब्धता, क्षमता विकास र एवं वृत्ति विकासको लागि आवश्यक कार्य गर्ने। अस्पतालको जनशक्तिको सेवा, शर्त, पारिश्रमिक र अन्य सुबिधाहरूका सम्बन्धमा कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने।
- (७) सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र उपलब्धता सुनिश्चित गराउनका लागि आवश्यक मानव स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने तथा सेवा प्रदायक र स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई सहज रूपमा कार्य गर्न अनुकूल तथा सुरक्षित वातावरण सिर्जना गर्ने र उच्च कार्य सम्पादनका लागि प्रोत्साहित गर्ने।
- (८) स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट बञ्चित स्थानीय समुदायलाई स्वास्थ्य सेवाको पहुँचको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने।
- (९) भूगोल, अल्पसंख्यक, आदिवासी जनजाति, ज्येष्ठ नागरिक, विपन्न वर्ग, अपांगता भएका, बालबालिका, किशोर किशोरी, महिला समूह समेतलाई मध्यनजर गरी अस्पतालको प्राथमिकता र योजना तर्जुमा कार्यान्वयन गर्ने।
- (१०) स्वास्थ्य वीमा कार्यक्रम, खोप कार्यक्रम, बाल स्वास्थ्य तथा मातृशिशु सुरक्षा कार्यक्रम जस्ता राष्ट्रिय अभियान तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने।
- (११) अति विपन्न, असहाय तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई निशुल्क वा सहूलियतपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने।
- (१२) अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको एकिन तथ्यांक अध्यावधिक गर्न एवं सम्पत्तिको संरक्षण तथा मर्मत संभारको व्यवस्थापन गर्ने।
- (१३) अस्पतालबाट दिईने सेवाको लक्ष्य अनुसार प्रगति भए नभएको अनुगमन गर्ने। भौगोलिक कार्यक्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य समस्या र आवश्यकताको विश्लेषण गरी तथ्यमा आधारित योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (१४) स्वास्थ्य सेवामा सुशासन, जन सहभागिता र सामाजिक जबाफदेहिता सुनिश्चित गर्ने, सेवान्नाहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढीकरण गर्न सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने।
- (१५) विद्युतीय स्वास्थ्यको अवधारणा कार्यान्वयनका लागि नगरपालिकासंग आवश्यक समन्वय गर्ने।
- (१६) अघिल्लो बैठकले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको स्थितिबारे पुनरावलोकन गरी जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य सेवा संचालन आदिमा आएका समस्या समाधान गर्न पहल गर्ने र समाधान हुन नसकेका समस्याहरू समाधानका लागि नगरपालिका तथा सम्बन्धित निकायलाई पठाउने।
- (१७) अस्पतालले लिने सेवा शुल्क निर्धारण गर्नका लागि समितिलाई सिफारिस गर्ने। अस्पतालको विकासका लागि आर्थिक तथा अन्य सहयोग जुटाउन सम्बन्धित निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने।
- (१८) अस्पताल सञ्चालनको लागि नगरपालिकाले दिएका निर्देशनहरू र स्वीकृत कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने।
- (१९) अस्पतालबाट सेवा प्रवाहको क्रममा आएका गुनासोहरूको उचित सम्बोधन र व्यवस्थापन गर्ने।
- (२०) अस्पतालको मासिक प्रगति प्रतिवेदन हरेक महिना एच. एम. आइ. एस. अनुसार तयार गरी डि.एच.आई.एस.-२ मा तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने।
- (२१) नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, स्थानीय स्वास्थ्य ऐन लगायत प्रचलित कानून र नीति बमोजिम स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारहरू कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन, समन्वय र सहयोग गर्ने।
- (२२) संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले चलाएका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम तथा अभियानहरू सञ्चालनमा जोड दिने।
- (२३) नगरपालिकाले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।

८. समितिको बैठक र संचालन विधि:

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (१) समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले कम्तिमा दुई महिनाको एक पटक समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ। तर, आवश्यकता अनुसार जुनसुकै अवस्थामा पनि बैठक बस्न सक्नेछ।
- (२) समितिका सदस्यहरूको बहुमतको उपस्थिति भएमा बैठकको गणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ।
- (३) समितिको निर्णय उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट हुनेछ। कुनै विषयमा मत विभाजन भई बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिन पाउनेछन। तर, आमन्त्रित सदस्यले मतदानमा भाग लिन पाउने छैनन्।
- (४) समितिको अध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक बस्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक संचालन हुनेछ।
- (५) बैठकको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछ।
- (६) व्यवस्थापन समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्नेछ।

९. बैठकको गणपूरक संख्या: (१) पहिलो पटकको समितिको बैठक बस्नका लागि ५१ प्रतिशत सदस्य उपस्थित भएमा बैठकका लागि गुणपूरक संख्या पुगेको मानिनेछ।

- (२) पहिलो पटक गुणपूरक संख्या नपुगी बैठक स्थगित भएमा उपस्थित संख्यालाई नै गुणपूरक संख्या मानिने छ।

परिच्छेद-४

समितिका पदाधिकारीहरूका काम, कर्तव्य र अधिकार

१०. समितिका पदाधिकारीहरूका काम, कर्तव्य र अधिकार:

(क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- समितिको बैठक बोलाउन सदस्य सचिवलाई निर्देशन दिने।
- जनसेवा नगर अस्पतालको दैनिक कार्यको रेखदेख गरी निर्देशन दिने।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- समितिका अन्य पदाधिकारीहरूलाई जिम्मेवारी तोकी काममा लगाउने।

- समितिले तोकेका अन्य काम गर्ने गराउने।

(ख) उपाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- अध्यक्षको अनुपस्थितिमा अध्यक्षको हैसियतमा काम गर्नुपर्नेछ।

(ग) सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- अध्यक्षको निर्देशमा समितिको सचिवको हैसियतले बैठक बोलाउने।
- प्रतिवेदन पेश गर्ने र निर्णय कार्यान्वयन गर्ने।
- प्रशासन प्रमुखको जिम्मेवारी बहन गर्ने।
- नगर कार्यपालिका, समिति तथा स्वास्थ्य शाखा प्रमुखको निर्देशन पालना गर्ने।

(घ) सदस्यको काम, कर्तव्य र अधिकार:

- बैठकमा सहभागी हुने।
- समिति तथा अध्यक्षले तोकेको कार्यहरू गर्ने गराउने।
- जनसेवा नगर अस्पतालको सञ्चालन गर्न जनसहभागिता जुटाउन सहयोग गर्ने।

परिच्छेद-५

सम्पत्ति एवं दायित्व हस्तान्तरण र प्राप्ति

११. स्वामित्व हस्तान्तरण: (१) जनसेवा समाज नेपाल र दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाबीच जनसेवा सामुदायिक अस्पतालको स्वामित्व दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकालाई हस्तान्तरणका लागि दुई पक्षबीच कार्यसञ्चालनका शर्तहरू तयार गरी दोहोरो सम्झौता गरिनेछ।

१२. जग्गा जमिन तथा भौतिक संरचना: (१) जनसेवा समाज नेपालबाट जनसेवा सामुदायिक अस्पताल सञ्चालन भएको क्षेत्रमा रहेको जग्गाको स्वामित्व जनसेवा समाज नेपालले दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकालाई हस्तान्तरण गर्नेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

(२) जनसेवा समाज नेपालले हस्तान्तरण गरेको उक्त जग्गामा बनेका सबै भौतिक संरचनाहरू दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाको सम्पत्ति हुनेछ।

१३. मेसीनरी औजार उपकरण तथा अन्य सामग्री: (१) जनसेवा सामुदायिक अस्पताल सञ्चालनको क्रममा खरिद गरिएको अनुसूची-१ मा उल्लेखित सम्पूर्ण मेसीनरी औजार, उपकरण तथा अन्य सामग्रीहरू हस्तान्तरण पश्चात दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहने छ।

१४. फार्मेशी: जनसेवा सामुदायिक अस्पतालको हस्तान्तरण पश्चात फार्मेशीमा रहेका सम्पूर्ण औषधी, चस्मा तथा सफ्टवेयरको स्वामित्व दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाले लिनेछ।

१५. बाँकी बक्यौता: जनसेवा नगर अस्पताल सञ्चालनको लागि जनसेवा समाज नेपाल र दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाबीच गरिएको कार्यसञ्चालनका शर्तहरूमा उल्लेखित अवधिभित्रको जनसेवा सामुदायिक अस्पतालको नाममा रहेको दायित्व एवं बाँकी बक्यौता रकम आ.व. २०८०।०८१ मा दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाबाट जनसेवा सामुदायिक अस्पतालको नाममा विनियोजित रकम र आ.व. २०८०।८१ को १२ नं वडा कार्यालय जालपाले सामुदायिक अस्पताललाई औजार उपकरण खरिदको लागि विनियोजित रकमबाट आवश्यक प्रकृया पुरा गरी भूक्तानी गरिनेछ।

परिच्छेद- ६

कोष तथा लेखा परीक्षण

१६. अस्पतालको कोष: (१) जनसेवा सामुदायिक अस्पताल सञ्चालनको लागि विभिन्न बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा खोलिएको सबै बैंक खाताहरू सम्पूर्ण हिसाब मिलान एवं लेखा परीक्षण प्रयोजन सम्पन्न भए पश्चात बन्द गरिनेछ।

(२) नगर अस्पताल सञ्चालन पश्चात अस्पताल संचालन तथा व्यवस्थापन समितिको नाममा छुट्टै कोष रहनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन् र स्वास्थ्य संस्थाको खर्च सो कोषबाट व्यवस्थापन गरिनेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (क) नेपाल सरकार तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त रकम।
- (ख) नगरपालिकाबाट विनियोजित रकम।
- (ग) अस्पतालको सेवा सञ्चालनबाट आम्दानीबाट प्राप्त रकम।
- (घ) कुनै व्यक्ति, स्वदेशी विदेशी दाता, गुठी वा संस्थाबाट प्राप्त रकम।
- (ङ) व्यवस्थापन समितिको पहलबाट प्राप्त रकम।
- (च) अस्पतालले संचालन गरेको सेवा वापत प्राप्त रकम।
- (छ) वैदेशिक अनुदान, संघ संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग रकम।
- (ज) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम।

- (४) उपनियम (२) को खण्ड (ख) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नु अगाडि प्रचलित कानून बमोजिम स्विकृति लिनुपर्नेछ।
- (५) अस्पताललाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका आम्दानी उपदफा (२) बमोजिमको कोष खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ।
- (६) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको तर्फबाट गरिने सम्पूर्ण खर्च उपदफा (२) बमोजिमको कोषबाट हुनेछ।
- (७) समितिले अस्पतालको नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र जनस्वास्थ्यका प्रचलित मापदण्ड एवं मूल्य मान्यता प्रतिकूल नहुने कुराको सुनिश्चित गरी आन्तरिक स्रोत साधन व्यवस्थापन गर्न अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको सदुपयोग गर्न सक्नेछ।

१७. कोष तथा खाता संचालन: (१) दिक्तेल रुपाकोट मझुवागढी नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वा निजले तोकेको अधिकृत कर्मचारी र आर्थिक प्रशासन प्रमुख वा निजले तोकेको कर्मचारी गरी २ जना कर्मचारीको संयुक्त दस्तखतबाट खाता सञ्चालन हुनेछ।

- (२) अस्पतालको आय व्यायको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको ढाँचा बमोजिम हुनेछ।
- (३) कोषको खाता संचालन नगरपालिकाको ग-५-१ विविध कोष खाताबाट सञ्चालन हुनेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (४) अस्पतालको आर्थिक कारोबारको उत्तरदायित्व, जिम्मेवारी र जवाफदेहिता आर्थिक कारोबारको निर्णयकर्ता र सम्बन्धित खाता सञ्चालन गर्न अधिकार प्राप्त कर्मचारीको हुनेछ।
- (५) अस्पतालको आम्दानी र खर्चको अभिलेख, आम्दानी र खर्च सम्बन्धी कार्यविधि, लेखाको अभिलेखको सिद्धान्त, आर्थिक विवरण तयारी, सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी व्यवस्थापन, आय व्याय तथा सम्पत्तिको विवरण तयारी, आन्तरिक लेखापरीक्षणको सिद्धान्त, बेरुजु अभिलेख, बेरुजु फछ्यौट लगायतका विषयहरू प्रचलित आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी कानून बमोजिम हुनेछ।
- (६) अस्पताललाई आवश्यक पर्ने निर्माण, मालसामान, परामर्श सेवा र अन्य सेवाको खरिद सम्बन्धी व्यवस्था र खरिद प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिम हुनेछ।

१८. बैठक भत्ता: समितिका सदस्यहरूको बैठक भत्ता तथा बैठक सम्बन्धी अन्य खर्च नगरपालिकाको सार्वजनिक खर्चको मापदण्ड र मितव्ययिता सम्बन्धी निर्देशिका तथा प्रचलित कानूनहरू बमोजिम व्यवस्थापन समितिको आम्दानीबाट व्यहोर्ने गरी हुनेछ।

१९. सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था: अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाको आवश्यक शुल्क समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ। तर, निःशुल्क भनी तोकिएका सेवाको शुल्क लिन पाइनेछैन।

परिच्छेद-७

जनशक्ति, औषधी तथा उपकरणको व्यवस्थापन

२०. कर्मचारी व्यवस्थापन: (१) अस्पतालमा देहाय बमोजिमको कर्मचारी रहनेछन:-

(क) करार सेवामा देहाय बमोजिमको कर्मचारी रहनेछन:-

(अ) मेडिकल अफिसर आठौं तह: १ जना

(आ) अस्पताल नर्सिङ पाँचौं तह: १ जना

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (इ) फार्मसी सहायक पाँचौ तह: १ जना
(ई) रेडियो ग्राफर पाँचौ तह: १ जना
(उ) ल्याब टेक्निसियन/ असिष्टेण्ट पाँचौ/ चौथो तह: २ जना
(ऊ) नर्सिङ सहायक चौथो तह: ३ जना
(ए) हेअ/जस्वानि छैटौ/पाँचौ तह: २ जना
(ऐ) प्रशासन सहायक पाँचौ/ चौथो तह: १ जना
(ओ) कार्यालय सहयोगी: २ जना
(औ) स्वीपर: २ जना
- (ख) नगरपालिकाले आवश्यकताको आधारमा नगरपालिकाभित्रको स्वास्थ्य चौकीहरूमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मी र अन्य कर्मचारीहरूलाई काजमा खटाएका कर्मचारीहरू।
- (ग) अभ्यासकर्ता - छात्रवृत्ति प्राप्त गरी अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले अनिवार्य सेवा गर्नुपर्ने जनशक्ति तथा पूर्ण वा आंशिक रूपमा नगरपालिकाको सहयोग प्राप्त गरी छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेका विद्यार्थीहरू।
- (घ) विषय विज्ञको रूपमा वैतनिक वा अवैतनिक स्वेच्छिक सेवा उपलब्ध गराएका व्यक्तिहरू।
- (ङ) विभिन्न शैक्षिक संस्थाहरूबाट इन्टर्नसिप (Internship) विद्यार्थीहरू।
- (२) अस्पतालको सेवा प्रवाह उपदफा (१) बमोजिमको कर्मचारीबाट गराउन अपुग भएमा अस्पतालले नगरपालिकाको स्वीकृति लिई आफ्नै स्रोतबाट आर्थिक व्यवस्थापन गर्ने गरी सेवा करारमा थप कर्मचारी नियुक्ति गर्न सक्नेछ।
- (३) सेवा करार वा करार सेवामा कर्मचारी नियुक्ति गर्दा खुला प्रतिस्पर्धात्मक पद्धति अनुरूप प्रचलित कानून बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ।
- (४) अस्पतालमा कार्यरत रहेका उपदफा (२) बमोजिमका कर्मचारीहरूको सेवा, शर्त र सुविधा प्रचलित कानूनमा व्यवस्था भएभन्दा कम नहुने गरी समितिले निर्धारण गर्नेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (५) यो कार्यविधि प्रारम्भ हुँदाका बखत अस्पतालमा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई व्यवस्थापन समितिको आर्थिक सक्षमता भएको अवस्थामा थप सुविधाको व्यवस्था गर्न सक्नेछ।
- (६) नियमित बाहेक आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्यकर्मीलाई समितिले निर्णय गरी थप सुविधा उपलब्ध गराउन सक्नेछ।
- (७) कार्यपालिकाले व्यवस्थापन समितिको सिफारिसमा जनशक्तिको दरबन्दी संशोधन गर्न सक्नेछ।
- (८) कार्यपालिकाले अस्पताललाई आवश्यक पर्ने जनशक्तिको भर्ना र छनौट गरी अस्पताललाई सिफारिस गर्नेछ।
- (९) कार्यालय प्रमुखको रूपमा अस्पताल प्रमुखले कार्य गर्नेछ।
- (१०) अस्पतालका प्रमुखसंग प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतले र अन्य कर्मचारीसंग अस्पताल प्रमुखले कार्यसम्पादन करार गर्नुपर्नेछ।
- (११) समितिले जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यकता अनुसार तालिम तथा शिक्षण गराउनेछ।
- (१२) समितिले अस्पताल मार्फत विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्दा आवश्यक जनशक्ति अपुग भएमा कार्यपालिकाको स्वीकृतिमा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्नेछ।
- (१३) समितिले नगरपालिकासंग समन्वय गरी सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासंगको साझेदारीमा सेवा करारमार्फत पनि जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ।

२१. अभ्यासकर्ता सम्बन्धी व्यवस्था: अस्पतालमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह नियमित र प्रभावकारी बनाउन थप जनशक्ति आवश्यक भएमा नेपाल सरकारको छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेका विद्यार्थी तथा न्यूनतम शैक्षिक योग्यता पुगी सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएका साथै अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई अस्पतालले प्रचलित कानून बमोजिम अभ्यासकर्ताको रूपमा नियमानुसार काममा लगाउन सक्नेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

२२. कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मिहरूको सेवा सुबिधा: कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मिहरूको सम्पूर्ण सेवा, सुबिधा, अतिरिक्त समय, रात्रिकालिन सेवा तथा सट्टा विदा प्रचलित कानून बमोजिम तथा समितिले तोके बमोजिम हुनेछ।

२३. अस्पताल प्रमुखको काम कर्तव्य र अधिकार: (१) अस्पतालको कार्यालय प्रमुख भई कामकाज गर्ने तथा नगर अस्पतालमा कार्यरत मातहतका सम्पूर्ण कर्मचारीहरूको परिचालन एवं रेखदेख गर्ने।

(२) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको अधिनमा रही नेपाल सरकारबाट जारी गरिएका आधारभुत स्वास्थ्य सेवा तथा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गर्न न्युनतम सेवा मापदण्डलाई कार्यान्वयन गर्ने र अस्पतालको दैनिक सेवा सञ्चालन गर्ने।

(३) अस्पताल सञ्चालनका लागी सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने।

(४) अस्पताल सञ्चालनका लागी वार्षिक बजेट, कार्यक्रम तयार गरी कार्यपालिकामा पेश गर्ने।

(५) अस्पतालको गुणस्तर कायम राख्न, क्षमता अभिवृद्धि गर्न, स्तर उन्नति गर्न तथा अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्न समितिले तोके बमोजिम हुनेछ।

।

२४. औषधि खरीद, भण्डारण तथा वितरण: (१) नगरपालिकाबाट निःशुल्क वितरण गर्ने औषधि तथा अस्पताल फार्मेसीबाट विक्री वितरण गर्ने औषधि अपर्याप्त भएमा नगरपालिकासँग समन्वयमा अस्पतालले आवश्यक औषधि खरीद गर्न/गराउन सक्नेछ।

(२) अस्पतालले वार्षिक रूपमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको अनुमान गरी वार्षिक खरिद योजना बनाई नगरपालिकाबाट स्वीकृत गर्नुपर्नेछ।

(३) अस्पतालले निःशुल्क उपलब्ध गराउने औषधी नियमित रूपमा उपलब्धताको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (४) अस्पतालले अस्पतालमा आउने विरामीको संख्या तथा रोगको आधारमा औषधीको माग तथा आपूर्तिको नियमित सन्तुलनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (५) औषधी नष्ट हुनबाट बचाउन तथा गुणस्तर कायम गर्न नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार औषधी भण्डारण गर्नुपर्नेछ।
- (६) औषधी आपूर्ति तथा वितरणलाई पारदर्शी बनाउन अस्पताल प्रमुखले एक जना व्यक्ति तोक्नेछ।
- (७) उपदफा (६) बमोजिम तोकिएको व्यक्तिले नियमित जिन्सी सेस्ता मिलाउनुपर्ने र दैनिक औषधीको खपतलाई मौज्जात, दैनिक अभिलेख राख्नुपर्ने साथै उपकरणको विवरण दुरुस्त राख्नुपर्नेछ।
- (८) स्टोर किपरले खर्च भएर जाने र नजाने जिन्सी रजिष्टरको लगत राखी व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ।
- (९) प्रेस्कृप्सन अनुसार औषधीको समुचित प्रयोगको लागि सेवाग्राही वा हेरचाह गर्ने व्यक्ति वा औषधी लिन आउने व्यक्तिलाई औषधी दिने व्यक्तिले निम्न बमोजिम जानकारी दिनुपर्नेछ।
- (क) औषधीको सेवन विधि र मात्रा,
- (ख) औषधीको सेवन अवधि,
- (ग) औषधीबाट हुनसक्ने प्रति असर,
- (घ) औषधी सेवन अवधिभर अपनाउनुपर्ने सावधानी,
- (ङ) औषधी सुरक्षित राख्ने स्थान र विधि।
- (१०) औषधी वितरण गर्दा औषधी विक्री वितरण सम्बन्धी संहिता र औषधी सम्बन्धी प्रचलित कानूनको पालना गर्नुपर्नेछ।
- (११) अस्पतालले आपूर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा नियमित रूपमा औषधि उपकरणको विवरण पठाउनु पर्नेछ।

२५. फार्मसी संचालन गर्ने: (१) निःशुल्क औषधि वितरण तथा अस्पतालमा आवश्यक औषधि विक्री वितरण गर्न अस्पतालले आफ्नै फार्मसी वा सेवा परामर्श खरिद गरी संचालन गर्न सक्नेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (२) फार्मेसीमार्फत विक्री वितरण गर्ने औषधिको व्यवस्थापन नगरपालिकाको समन्वयमा अस्पतालले गर्नेछ।
- (३) फार्मेसी संचालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून र फार्मेसी संचालन निर्देशिका बमोजिम हुनेछ।

२५. एम्बुलेन्स संचालन: (१) अस्पतालले आफ्नै स्रोतबाट वा अन्य संघ संस्थाको सहयोग र साझेदारीमा एम्बुलेन्स सेवा संचालन गर्न सक्नेछ।

- (२) एम्बुलेन्स संचालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

२६. आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन: (१) अस्पतालले २४ सै घन्टा आकस्मिक सेवा प्रदान गर्नु पर्नेछ।

- (२) अस्पतालमा संभव उपचार तत्काल गरी थप उपचार आवश्यक भएमा उपयुक्त स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपर्नेछ।
- (३) अस्पतालले प्रदान गर्ने आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको विवरण, सम्बन्धित स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी र कर्तव्य समेत खुल्ने गरी आकस्मिक उपचार कक्षमा सबैले देख्ने ठाउँमा टाँस गर्नुपर्नेछ।
- (४) अस्पतालले प्रदान गरेको सेवामध्ये आधारभूत स्वास्थ्य सेवाभित्र पर्ने आकस्मिक उपचार निःशुल्क उपलब्ध गराउनुपर्नेछ र आधारभूत सेवा बाहेकका आकस्मिक उपचारको खर्चको व्यवस्थापन स्वास्थ्य बीमा भएको हकमा सोही बीमाबाट र बीमा नभएको वा बीमा रकमले नपुगेको अवस्थामा सम्बन्धित व्यक्ति, निजको अभिभावक, परिवारका सदस्य, संरक्षक वा संरक्षकत्व गरिरहेको व्यक्तिले व्यहोर्नु पर्नेछ।
- (५) अस्पतालमा कसैलाई पनि आकस्मिक उपचार सेवाबाट बञ्चित गरिनेछैन। अति विपन्न, वेवारिसे, तत्काल संरक्षक र अभिभावक नभएका सेवाग्राहीलाई नगरपालिकाको आकस्मिक उपचार कोषबाट वा अन्य शिर्षकबाट खर्च व्यहोर्ने गरी आकस्मिक सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

२७. सेवा व्यवस्थापन: (१) अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाको विवरण सबैले देखे ठाउँमा अनुसूची-१ बमोजिमको ढाँचामा राख्नु पर्ने छ।

- (२) अस्पतालमा प्रशासनिक कार्यालय, ओ.पि.डी., प्रयोगशाला, वार्डहरू, इमेजिङ कक्ष, शल्यक्रिया कक्ष, आकस्मिक कक्ष, फार्मसी, क्यान्टिन, सोधपुछ दर्ता कक्ष, प्रतिक्षालय लगायत प्रचलित मापदण्ड बमोजिम गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नका लागि आवश्यक न्युनतम भौतिक पूर्वाधार, उपकरण तथा जनशक्तिको व्यवस्थापन हुनुपर्नेछ।
- (३) अस्पतालले बहिरङ्ग विभागमा आउने बिरामीको चापका आधारमा बिरामी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरू र औषधि कक्षमा छिटो छरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउनेछ।
- (४) अस्पतालले बहिरङ्ग सेवा प्रदान गर्ने विशेषज्ञ चिकित्सक वा अन्य चिकित्सकहरू उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन, बार र समय खुल्ने गरी) सबैले देखे ठाउँमा राख्नु पर्नेछ।
- (५) अस्पतालले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाटै प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनेछ।
- (६) बिरामीले आफुले सेवा लिन चाहेको विषयको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्नेछ।
- (७) अस्पतालले चौबिसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिने व्यवस्था मिलाउनेछ।
- (८) बिरामी वा बिरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था हुनेछ।
- (९) अस्पतालमा विश्व स्वास्थ्य संगठनले निर्धारण गरेका मापदण्ड बमोजिम संक्रमण रोकथाम र नियन्त्रणको व्यवस्था हुनेछ र सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था हुनेछ।
- (१०) सेवाप्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाको लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धको व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेको हुनेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (११) अस्पतालले नेपाल सरकारबाट संचालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको प्रोटोकल, मापदण्ड, निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गरेको हुनेछ।
- (१२) अस्पताल हाताभिन्न सेवाग्राही तथा सेवा प्रदायकका लागि शौचालय र हात धुने ठाउँको व्यवस्था हुनुपर्नेछ। शौचालय र हात धुने ठाउँमा नियमित रूपमा पानी र साबुन उपलब्धता गराउनु पर्नेछ।
- (१३) अस्पतालबाट निष्कासन हुने सामान्य तथा स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला प्रकृति अनुसार स्रोतमै अलग अलग छुट्याउने, संकलन, ढुवानी तथा उचित विसर्जन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ।
- (१४) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरू नियमित रूपमा सफासुगधर राख्नुपर्नेछ।
- (१५) अस्पतालमा प्रयोग हुने एप्रोन, पन्जा, टोपी, जुत्ता, तन्ना, तकिया, खोल, रुमाल जस्ता लुगा कपडा धुनका लागि लण्डीको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (१६) अस्पताल हाताभिन्न खाना पकाउने र खाना खाने अलग अलग ठाउँ सहितको सफा र सुविधायुक्त क्यान्टिनको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।
- (१७) अस्पतालमा बिरामी र अन्य व्यक्तिहरूका लागि चौबिसैघण्टा विश्व स्वास्थ्य संगठनले तोके अनुरूपको शुद्ध पानी आपूर्ति हुनुपर्नेछ।
- (१८) अस्पताल क्षेत्रभिन्न र सबै विभागहरूमा चौबिसैघण्टा विद्युत आपूर्ति र अटोमेटिक व्याकअप सिस्टमको व्यवस्था मिलाइएको हुनुपर्नेछ।
- (१९) अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न असहाय, बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैयाको १० प्रतिशत निःशुल्क उपचार अनिवार्य रूपमा उपलब्ध हुनेछ। थप निःशुल्क उपचार समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ।
- (२०) उपदफा (१९) बमोजिम उपलब्ध गराएको उपचार सेवाको अभिलेख राखी नगर कार्यपालिकामा सोको प्रतिवेदन नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (२१) अस्पतालले प्रयोग गर्ने उपकरण तथा औजारहरू समयमानै मर्मतको व्यवस्था हुनुपर्नेछ । साथै ठुला र गम्भीर प्रकृतिका औजार उपकरणहरू कम्पनीले निर्दिष्ट गरेको मर्मत अवधि अनुसार मर्मत सम्भार कार्ययोजना बनाई सोही अनुसार मर्मत गरेको हुनुपर्नेछ ।
- (२२) अस्पतालको भवन, सवारी साधन, मेसिनरी जौजार, यन्त्र, उपकरण, विद्युतीय उपकरण र अन्य विद्युतीय उपकरणको नियमित मर्मत संभार गर्ने व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (२३) अस्पतालको वार्ड तथा अन्य उपचार दिने स्थानमा आवश्यकता अनुसार कुरुवा कक्षको प्रवन्ध हुनुपर्नेछ ।
- (२४) आपतकालीन व्यवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको अलगगै भण्डारण कक्ष हुनुपर्नेछ । यस्तो भण्डारण मा कम्तीमा एक महिनाको लागि अत्यावश्यक सामग्री स्टक राख्ने व्यवस्था हुनुपर्नेछ ।
- (२५) अस्पतालमा सुरक्षा व्यवस्थाका लागि सुरक्षागार्डको व्यवस्था भएको हुनुपर्नेछ ।
- (२६) अस्पतालमा विभिन्न शाखा तथा इकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरू गुणस्तरीय रूपमा संचालन गर्न समितिले छुट्टै कार्य संचालन निर्देशिका तयार गरी लागू गर्नेछ ।
- (२७) अस्पतालको सेवा तथा भौतिक संरचना जेष्ठ नागरिक, बालबालिका र अपाङ्गतामैत्री हुनुपर्नेछ । साथै अस्पतालमा हिलचेयर, ट्रली, स्टेचर राख्नुपर्नेछ र त्यस्ता सामग्रीहरू सेवाग्राहीले सहज रूपमा देख्ने ठाउँमा राख्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- (२८) जनसेवा गर अस्पताल सञ्चालन पश्चात जालपा स्वास्थ्य चौकी मार्फत प्रवाह हुने सम्पूर्ण स्वास्थ्य सेवाहरू आवश्यक पूर्वाधार तयार गरी जनसेवा नगर अस्पतालको हाताबाट प्रवाह गरिने र जालपा स्वास्थ्य चौकी रहेको भवनलाई कर्मचारी आवासको रूपमा प्रयोग गरिनेछ ।
- (२९) स्वास्थ्य सेवा संचालन र पूर्वाधार सम्बन्धि अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून, मापदण्ड र प्रोटोकल बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-८

सूचना, अभिलेखीकरण, गुनासो व्यवस्थापन

२८. अस्पताल सूचना प्रणाली: (१) अस्पतालबाट प्रदान गरिएका सेवा सम्बन्धी सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरू नियमानुसार अभिलेख व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ।

(२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी सूचना नगरपालिका, प्रदेश तथा संघको संबन्धित निकायमा आवश्यकता अनुसार उपलब्ध गराउनुपर्नेछ।

(३) अस्पतालबाट प्रदान भएका सेवा सुविधाहरूको अभिलेखीकरण तथा प्रतिवेदन स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अनुसार हुनेछ।

(४) बिरामीले स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रक्रिया तथा अवधि समेत खुलाएको अनुसूची- १ बमोजिमको नागरिक वडापत्र अस्पतालको अग्रभागमा देखिने गरी राख्नु पर्नेछ र सोहीअनुरूप सेवाहरू सुनिश्चितता गर्नुपर्नेछ।

(५) एम्बुलेन्स, दमकल, प्रहरी जस्ता सेवा लगायतको आकस्मिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरू स्पष्ट देखिनेगरी राख्नुपर्नेछ।

(६) अस्पतालमा आउने बिरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाम्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ।

(७) अस्पतालभित्र प्रभावकारी सूचना सम्प्रेषणका लागि आन्तरिक टेलिफोनको व्यवस्था साथै आवश्यक आधुनिक संयन्त्रको समुचित व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।

(८) अस्पतालले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाका बारेमा समय समयमा अस्पतालले जनचेतनामूलक अभियान संचालन गरी जनसमुदायलाई जानकारी गराउनेछ।

(९) अस्पतालले स्वास्थ्य सम्बन्धी तथ्याङ्क नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम नियमित रूपमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले तोके बमोजिम प्रेषण तथा डि.एच.आई. एस. टु मा प्रविष्ट गर्नुपर्नेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

(१०) अस्पताल वा स्वास्थ्यकर्मीले संकलन गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यक्तिगत सूचना, कागजात, जानकारी, तथ्याङ्क तथा अभिलेखको गोपनीयताको सुनिश्चितता गर्नु अस्पताल तथा स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी हुनेछ।

२९. गुनासो व्यवस्थापन: (१) अस्पतालले सर्वसाधारणले देखे ठाँउमा सुझाव तथा उजुरी पेटीका राखे र प्रत्येक हप्ता नियमित रूपमा खोल्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ।

(२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी गुनासो, उजुरी र सुझाव संकलन गर्ने र त्यसको सम्बोधनको लागि छुट्टै एक अधिकारी तोक्नेछ।

३०. प्रेषण सम्बन्धी व्यवस्था: (१) उपचारको लागि आएको बिरामीलाई उपयुक्त कारणले उपचार प्रदान गर्न नसकिने अवस्था भएमा अस्पतालले अस्पतालमा उपलब्ध भएको सेवा प्रदान गरी थप उपचारका लागि तुरुन्त त्यस्तो बिरामीलाई उपचार प्रदान गर्नसक्ने स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नु पर्नेछ। तर, अस्पतालमा उक्त सेवा, जनशक्ति र उपचार हुनसक्ने अवस्था हुँदाहुँदै प्रेषण गर्न पाइने छैन।

(२) अस्पतालले प्रेषण गर्ने संस्थाहरूको पूर्व पहिचान गरी सोको अद्यावधिक सूची राख्नुपर्दछ र प्रेषण गर्दा तत्काल सेवाको सुनिश्चितता गरेर मात्र पठाउनु पर्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम प्रेषण गर्दा बिरामीको विवरण प्रेषण भएर जाने अस्पतालमा पहिले नै पठाउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ।

(४) बिरामीलाई अन्य स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्दा अस्पतालले पृष्ठपोषण उल्लेख गरी निर्दिष्ट प्रेषण पुर्जा सहित प्रेषण गरी विवरण अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ।

(५) प्रेषण गर्दा अस्पतालले प्रेषण मापदण्ड बमोजिमका न्यूनतम उपकरण र सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ।

(६) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सेवाग्राहीको इच्छा बमोजिम निजलाई पायक पर्ने वा चाहेको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न बाधा पुग्नेछैन।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

- (७) प्रेषण गर्दा गर्भवती महिला, गम्भीर अवस्थाका विरामी र विपन्न नागरिकलाई अस्पतालले एम्बुलेन्स सेवामा सहूलियत प्रदान गर्न सक्नेछ।
- (८) प्रेषण सेवामा लाग्ने एम्बुलेन्स वा यातायात खर्चसम्बन्धी व्यवस्था नगरपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ।
- (९) प्रेषण भएका विरामीको स्वास्थ्य अवस्था हेरी अस्पतालले उपचारमा प्राथमिकीकरण गर्न सक्नेछ।
- (१०) अस्पतालमा प्रेषण भइ आएका विरामीलाई डिस्चार्ज गर्दा प्रेषण फिर्ती पुर्जा सहित डिस्चार्ज गरी सोको विवरण अद्यावधिक रूपमा राख्नुपर्नेछ।
- (११) उपदफा (१०) बमोजिम डिस्चार्ज गर्दा विरामीलाई देहायका विवरणहरू उल्लेख गरी अनूसूची-२ बमोजिमको डिस्चार्ज सारांश दिनुपर्नेछ।
 - (क) विरामीको परिचय-पत्र नं.
 - (ख) मुख्य समस्याहरू:
 - (ग) भौतिक परीक्षण गर्दा प्राप्त रिपोर्टको सारांश:
 - (घ) तत्काल गरिएको परीक्षणको सारांश:
 - (ङ) उपचारको क्रममा भेटिएका तथ्य:
 - (च) उपचारको क्रममा अपनाइएको प्रकृया:
 - (छ) उपचारको क्रममा अस्पतालमा रहेको अवधि:
 - (ज) गरिएको उपचारको विवरण:
 - (झ) डिस्चार्ज हुँदाको अवस्था, सो समयमा दिइएको निर्देशन तथा डाइट, व्यायम, उपचार पद्धति, औषधिको मात्रा, प्रकृया तथा अवधि:
 - (ञ) पुनः आउनुपर्ने वा नपर्ने जानकारी:
 - (ट) निदानात्मक जाँचहरूको रिपोर्टको सारांश:
 - (ठ) अन्य आवश्यक कुराहरू:

परिच्छेद-९

विविध

३१. **अस्पतालको छाप:** नगर अस्पतालको नेपाल सरकारले तोके बमोजिमको चिह्न र छाप हुनेछ।

३२. **अस्पतालको संगठन संरचना:** अस्पतालको आफ्नै सङ्गठन संरचना हुनेछ। सङ्गठन संरचना प्रचलित कानून बमोजिम नगरपालिकाले निर्धारण गर्नेछ।

३३. **साझेदारी गर्न सक्ने:** अस्पतालले अस्पतालको सेवालार्ई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन अस्पतालको स्तरोन्नती सरसफाई तथा फोहोर व्यवस्थापन, क्यान्टिन, सुरक्षा व्यवस्था, लन्ड्री, एम्बुलेन्स तथा शव वाहान सेवा लगायतका व्यवस्थापन गर्न र विशेषज्ञ सेवा संचालन गर्न नगरपालिकासंग समन्वय गरी आवश्यकता अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम सामुदायिक, सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी निकाय वा संस्थासंग सम्झौता वा साझेदारीमा गर्न सक्नेछ।

३४. **वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने:** समितिले वर्षभरिको काम कारवाहीको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र नगरपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ।

३५. **निर्देशन पालना गर्नुपर्ने:** कार्यपालिकाले दिएका निर्देशनहरूको पालना गर्नु समितिको कर्तव्य हुनेछ।

३६. **नगरपालिकालार्ई आर्थिक दायित्व सृजना गर्न नहुने:** नगरपालिकाको स्वीकृति बिना समितिले नगरपालिकालार्ई थप आर्थिक भार पर्ने गरी दायित्व सृजना गर्नु हुँदैन।

३७. **अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने:** समितिले आफूलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकता अनुसार केही अधिकार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष र सदस्य सचिवलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ।

३८. **कार्यविधिको पालना गर्नुपर्ने:** यस कार्यविधिको पालना गर्नु नगरपालिका भित्रका नगरपालिकाबाट सरकारी अस्पतालको दायित्व हुनेछ।

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

३९. व्याख्या गर्ने अधिकार: यस कार्यविधिमा उल्लिखित कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा बाधा आई परेमा नगर कार्यपालिकाले सोको व्याख्या गर्नेछ।

४०. प्रचलित कानून बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरू यसै बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएमा विषयहरू प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ।

४१. संशोधन: यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरूको संशोधन गर्नु परेमा कार्यपालिकाबाट संशोधन हुनेछ।

अनुसूची-१

(दफा २७ को उपदफा (१) संग सम्बन्धित)

अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाको

नगरिक बडापत्रको ढाँचा

क्र.सं.	वार्ड/शाखा	प्रदान गरिने सेवाको विवरण	सम्बन्धित सम्पर्क व्यक्ति	प्रक्रिया	लाग्ने समय	लाग्ने शुल्क	गुनासो सुन्ने अधिकारी

अनुसूची-२

(दफा ३० को उपदफा (११) सँग सम्बन्धित)

डिस्चार्ज सारांश ढाँचा

अस्पताल डिस्चार्ज सारांश	
विरामीको नाम:	उमेर:
विरामीको ठेगाना:	सम्पर्क नम्बर:
अस्पतालको वार्ड:	युनिट:
विरामीको परिचयपत्र नं./दर्ता नं.	मिति:
समस्याहरु:	
परीक्षण विवरण:	
उपचारको क्रममा भेटिएका तथ्य उपचार प्रक्रिया र पद्धति:	
उपचारको क्रममा स्वास्थ्य संस्थामा रहेको अवधि: भर्ना भएको मिति र समय:	

खण्ड ६) संख्या १९, स्थानीय राजपत्र, भाग २, मिति २०८१।०१।०२

उपचार सम्बन्धि विवरण:	सिफारिस गरिएको औषधि/नाम/मात्रा र अवधि:
डिस्चार्ज हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था/सो समयमा दिएको निर्देशन:	
पुनः अस्पताल आउने Follow up सम्बन्धि विवरण: यस उपचारको क्रममा पुनः अस्पताल आउनुपर्ने वा नपर्ने: आउनुपर्ने मिति:	
अन्य आवश्यक कुराहरु:	
इन्चार्जको दस्तखत	

प्रमाणीकरण मिति: २०८०।१२।३०

**आज्ञाले,
नारायण प्रसाद खवास
नि. प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत**